

ÖSTERSUNDS
KOMMUN

Klimatstrategi för ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund

Avser perioden 2019 - 2023

Innehållsförteckning

VARFÖR BEHÖVS EN KLIMATSTRATEGI?	4
Uppdraget	4
Mål och styrdokument för minskad klimatpåverkan	4
Syfte	5
Hur har klimatstrategin och dess strategiområden inklusive åtgärder tagits fram?	5
Vad omfattar klimatstrategin?	5
Underlag vid framtagande	7
STRATEGISKA UTVECKLINGSOMRÅDEN	9
Utforma organisation och styrmedel för ett effektivt klimatarbete	9
Skapa hållbara och energieffektiva resor och transporter	11
Öka andelen förnybar energiproduktion	12
Skapa en mer effektiv energianvändning	13
Använda fossilbränslefria och energieffektiva arbetsmaskiner, snöskotrar och vattenmaskiner	13
Samhällsplanera klimatsmart och satsa på hållbart byggande	14
Göra Östersund medvetet och hållbart – att leva, göra, bo och besöka	14
Öka fossilbränslefria kapitalplaceringar och gröna obligationer	16
Utveckla Östersund till en klimatneutral kommun	16
ANSVAR OCH UPPFÖLJNING	17
Ansvar och spridning	17
Uppföljning	17
Relaterade dokument	17

”Östersunds kommun bedriver ett omfattande och ambitiöst klimatarbete där vi har beslutat att ligga i täten på väg mot ett hållbart samhälle. Detta ska genomsyra hela koncernen.”

- Bosse Svensson, Kommunstyrelsens ordförande, Östersunds kommun

Sammanfattning

Klimatutmaningen är akut. Om vi ska kunna begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader och därmed undvika de allra mest katastrofala följderna av en varmare värld så måste utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser på kort tid minska radikalt.

Östersunds kommun ska fortsätta ligga i framkant för att åtgärda klimatproblem. Vi ska vara föregångare och visa att det är möjligt att leva gott utan att bidra till negativ klimatpåverkan lokalt och globalt. Lösningen är både beteendeförändringar och nya tekniska lösningar. Det behövs en palett av olika åtgärder och systemförändringar för att bli fossilbränslefri och att Östersunds kommun, kommunala bolag, Region, Länsstyrelse, medborgare, företag och organisationer samverkar och minskar sina utsläpp.

Denna klimatstrategi ska vara vägledande i Östersunds kommuns arbetet för att bli fossilbränslefri och energieffektiv. Syftet med klimatstrategin är också att ge ledning och inspiration till externa aktörer och privatpersoner.

Östersunds kommun ska bli fossilbränslefri och energieffektiv till år 2030. Det innebär att utsläppen av fossil koldioxid ska vara noll år 2030. Om målsättningen uppfylls innebär det att kommunen klarar sin del av åtagandet i Parisavtalet och rekommendationerna från IPCC (Föreanta nationernas klimatpanel), målen i Länsstyrelsens nya klimatstrategi och dessutom bidrar till att uppfylla de globala hållbarhetsmålen. Parallellt måste vi också arbeta med att minska utsläpp från konsumtion.

I Östersund har det bedrivits ett aktivt klimatarbete och utsläppen har minskat. Till exempel har utsläppen av växthusgaser minskat med 55,6 procent mellan 1990 – 2017 i det geografiska området Östersund (enligt Svenska Miljöemissionsdata). Målet i Borgmästaravtalet på 60 procents minskning till år 2020 som kommunen åtagit sig finns därmed inom räckhåll.

Men för att bli fossilbränslefri år 2030 behöver takten ökas. Mellan 1998 och 2017 har utsläppen av fossil koldioxid i det geografiska området minskat med cirka 5 475 ton i genomsnitt varje år. Minskningen av koldioxid behöver öka till 11 200 ton i genomsnitt per år. Under 2017 minskade utsläppen med 9 650 ton vilket ligger i linje med den minskning som krävs per år och visar att det är möjligt.

För att bli fossilbränslefri i det geografiska området Östersund måste både kommunkoncern, företag, organisationer och invånare bidra. Det är väsentligt att kommunorganisationen går före och visar att det är möjligt att bli fossilbränslefri redan år 2025. För att bli fossilbränslefri till år 2025 i kommunorganisationen måste minskningen vara i genomsnitt 425 ton per år. Under perioden 2011 till 2017 har minskningen i kommunorganisationen legat på cirka 300 ton per år i genomsnitt. Under 2017 minskade utsläppen med hela 790 ton vilket är positivt och underlättar den fortsatta omställningen.

En effektivare energianvändning är en förutsättning för ett effektivt klimatarbete och för att skapa ett hållbart energisystem. Mellan 2010 och 2017 har

energianvändningen minskat med 19 procent i Östersunds kommun som geografiskt område och med 15 procent i den kommunala organisationen. Tidigare målsättning om att minska energiförbrukningen med 20 procent till 2030 jämfört med 2010 bedöms nås. Därför har målbilden skärpts till 30 procent för att öka takten.

I mars 2016 tog Kommunstyrelsen beslut om att en klimatfärdplan med tillhörande strategi och förslag till åtgärder skulle tas fram. Ett klimatprogram har tagits fram som innehåller övergripande målbilder för hur Östersunds kommun ska bli en fossilbränslefri och energieffektiv kommun år 2030 (se "Klimatprogram – färdplan mot ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund 2030"). Kommunstyrelsen beslutade i januari 2019 att arbeta om klimatprogram och strategin utifrån kommunens nya styrmodell.

I detta dokument – "Strategi för ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund" - redovisas vilka strategiska utvecklingsområden som Östersunds kommun ska arbeta med under perioden 2019 – 2023 för att bidra till klimatprogrammets målbilder.

De strategiska utvecklingsområdena är utformade inom ramen för kommunorganisationens ansvarsområden och valda utifrån den beslutanderätt som kommunorganisationen har, samt utifrån hur man på snabbast och mest effektiva vis kan minska utsläppen från fossila bränslen och energianvändning.

De största utsläppskällorna kommer från transporter och resor, arbetsmaskiner och energiförsörjning. Transport- och resesektorn står för cirka 60 procent av utsläppen och inom den sektorn ger personbilar upphov till störst utsläpp.

Utvecklingsområden och åtgärder inom klimatstrategin ligger till grund för framtagande av fullmäktige- och nämnduppdrag samt förvaltningarnas aktiviteter för att minska klimatpåverkan.

Strategiska utvecklingsområden

- Utforma kommunorganisation och styrmedel för ett effektivt klimatarbete.
- Skapa hållbara och energieffektiva resor och transporter.
- Öka andelen förnybar energiproduktion.
- Skapa en mer effektiv energianvändning.
- Använda fossilbränslefria och energieffektiva arbetsmaskiner.
- Göra Östersund medvetet och hållbart – att leva, göra, bo och besöka.
- Samhällsplanera klimatsmart och satsa på hållbart byggande.
- Öka fossilbränslefria kapitalplaceringar och gröna obligationer.
- Utveckla Östersund till en klimatneutral kommun.

Klimatstrategin har tagits fram i bred samverkan genom medborgardialoger, men också dialog och kunskapsinhämtning från organisationer, näringsliv, kommunala förvaltningar och bolag samt experter från näringsliv och forskning.

Varför behövs en klimatstrategi?

Östersunds kommun har tagit fram ett klimatprogram som beskriver de långsiktiga och övergripande målbilderna för klimatarbetet (se "Klimatprogram – färden mot en fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund 2030"). Denna strategi är ett politiskt styrdokument som beskriver de prioriterade och strategiska utvecklingsområdena för att Östersunds kommun som geografiskt område ska bli fossilbränslefritt och energieffektivt år 2030, och fossilbränslefri kommunorganisation år 2025. Strategin gäller för Östersunds kommun som geografiskt område och för kommunorganisationen under perioden 2019 - 2023. Målbilden innebär att Östersunds kommun klarar sin del av åtagandet i Parisavtalet, Länsstyrelsens nya klimatstrategi och rekommendationerna från IPCC.

Klimatförändringarna är en av mänsklighetens största utmaningar. Genom klimatarbetet vill Östersunds kommun gå i frontlinjen och visa att en aktiv klimatpolitik kan vara en hävstång för långsiktigt hållbar utveckling på alla plan. Beteendeförändring, medvetenhet, politiska beslut och tekniska lösningar är viktiga för omställningen till ett samhälle med lägre klimatpåverkan. Östersunds kommun har inom sin organisation och genom de kommunalt ägda bolagen Jämtkraft och Östersundshem stor möjlighet att minska utsläppen.

Strategin innebär också förslag som underlättar för invånare, organisationer och näringsliv att utifrån sin livssituation och förutsättningar minska sin klimatpåverkan. Östersunds kommun ska bidra med användbara verktyg och tydlig information om vad som kan åstadkomma. Vi ska visa på klimatnyttan både med åtgärder som invånarna själva kan utföra (som energieffektivisering och förändrade resmönster) och åtgärder som påverkar (till exempel införande av styrmedel för parkering). Vi ska underlätta för engagemang och medvetenhet tidigt i åldrarna genom dialog, utbildning och praktiska möjligheter att agera klimatsmart. Genom samarbeten och forum för kunskapsutbyte kan vi nyttja kunskaperna på bästa sätt och nå ut till många barn och unga och ge dem ökade möjligheter till inflytande och delaktighet i beslut och processer inom kommunens klimatarbete.

Strategin ska bidra till minskad klimatpåverkan genom förändrade beteenden och ökad medvetenhet. Vissa klimatåtgärder kan också leda till ekonomiska besparingar både för samhället i stort och för individen.

Uppdraget

Östersunds kommuns klimatarbete behöver samordnas och styras i en långsiktigt hållbar riktning för att ge optimal effekt där insatser stödjer och förstärker varandra. I mars 2016 tog Kommunstyrelsen beslut om att en klimatfärdplan med tillhörande strategi och förslag till åtgärder skulle tas fram. Ett klimatprogram har tagits fram som innehåller övergripande målbilder för hur Östersunds kommun ska bli en fossilbränslefri och energieffektiv kommun

år 2030 med tillhörande klimatstrategi. Kommunstyrelsen beslutade i januari 2019 att arbeta om Klimatprogram och klimatstrategin utifrån kommunens nya styrmodell.

Detta dokument – "Strategi för ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund" - innehåller strategiska utvecklingsområden med förslag på åtgärder som kommunorganisationen ska arbeta med under perioden 2019 – 2023. Strategin ligger till grund för fullmäktige- och nämnduppdrag samt aktiviteter på kommunens förvaltningar.

Mål och styrdokument för minskad klimatpåverkan

Kf:s långsiktiga visioner för hållbarhet

"Ett demokratiskt, socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart Östersund är den gemensamma, grundläggande visionen för Östersunds utveckling och utgångspunkten för det långsiktiga politiska arbetet."

"I det ekologiskt hållbara Östersund är livsmiljön hållbar, trygg och säker och främjar biologisk mångfald. Östersund är fossilbränslefritt och energieffektivt år 2030".

Övergripande målbilder och strategi

Följande övergripande målbilder, strategier och globala mål har varit viktiga vid utformningen av klimatprogrammet:

- De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område.
- De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent i kommunorganisationen till år 2025.
- Energiförbrukningen ska minska med 30 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område och i kommunorganisationen.
- Växthusgaserna ska minska med 60 procent mellan 1990 - 2020 (Borgmästaravtalet, Covenant of Mayors). Färdmedelsfördelningen i Östersunds tätort ska vara 40 % bil, 20 % kollektivtrafik och 40 % aktiva transporter, cykel och gång, år 2030.
- I kommunens översiktsplan "Östersund 2040" är en av de fyra I huvudstrategierna "En klimatneutral kommun". Enligt planen ska kommunen ta en ledande roll i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser.
- I kommunens hållbarhetsarbete är ambitionen att bidra till de 17 globala målen i Agenda 2030 som FN har antagit. Klimatutsläppen har betydelse för möjligheten att nå alla målen.

Syfte

Klimatstrategin är ett styrande dokument som beskriver de prioriterade strategiska utvecklingsområdena för klimatarbetet i Östersunds kommun som geografiskt område och som kommunorganisation de närmsta åren, 2019 - 2023. Strategin ska utgöra underlag för verksamhetsplanering inom kommunkoncernen.

Klimatstrategin visar inom vilka områden Östersunds kommun bör vidta åtgärder för att den övergripande målbilden om en fossilbränslefri och energieffektiv kommun och kommunorganisation ska kunna uppnås. Syftet är också att ge ledning och inspiration till externa aktörer och privatpersoner.

Hur har klimatstrategin och dess strategiområden inklusive åtgärder tagits fram?

Klimatstrategin har tagits fram i bred samverkan genom medborgardialoger, men också med kunskapsinhämtning från organisationer, näringsliv, experter från näringsliv och forskning samt kommunala förvaltningar och bolag. Under processen har det kommit in över 200 förslag som utgör underlag för klimatstrategin och dess åtgärder. Se **bilaga 1** för en närmare beskrivning av framtagandet.

Vad omfattar klimatstrategin?

Uppföljning av klimatpåverkande utsläpp i klimatstrategin begränsas till de utsläpp som sker inom Östersunds kommuns geografiska område som är mätbara, de så kallade territoriella utsläppen. Den största delen av de konsumtionsbaserade utsläppen omfattas därför inte. Konsumtionens utsläpp är i dagsläget svåra att mäta på kommunnivå. Bland annat på grund av att många varor produceras utomlands eller i övriga Sverige och inte omfattas av den officiella utsläppsstatistik som finns på

kommunnivå. Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser är mycket stora och motsvarar cirka 10 ton per person och år. Det innebär att det inte räcker med att utsläpp inom våra gränser minskar. De utsläpp som vår konsumtion ger upphov till i Sverige och andra länder måste också minska. Därför omfattar klimatstrategin åtgärder för omställning till mer klimatsmarta konsumtionsmönster.

Kommunen har inte beslutanderätt över vare sig all produktion eller konsumtion av energi, varor och tjänster. Strategin omfattar därför i första hand det vi kan göra lokalt, där vi har rådighet, och kan göra mest nytta, oavsett om effekten är lokal eller global. Strategins områden omfattar både det geografiska kommunområdet, och kommunorganisationen.

Fokus i strategin är att minska klimatpåverkande utsläpp och bli fossilbränsle fria och energieffektiva till år 2030. Klimatanpassning ingår inte i klimatstrategin. Klimatanpassning belyses i översiktsplanen och kommer att ingå i som en del i det framtida programmet för miljö och klimat som ska utformas. Genomförande av strategin bidrar även till att nå de globala hållbarhetsmålen.

Ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund som kommunorganisation 2025 och som geografiskt området 2030 ska uppnås i samverkan med övriga mål och beslut i kommunen. I de fall de står mot varandra är det politiska beslut som avgör prioriteringarna. Om målen ska nås är det viktigt att klimatutsläpp har hög prioritet och beaktas i varje beslut.

Underlag till valda strategiområden

De områden som finns med i strategin ska genomföras under perioden 2019 – 2023. Det är 11,5 år kvar innan kommunen ska vara fossilbränslefri och energieffektiv år 2030, och takten måste öka.

Det innebär att vi på kort tid, under den kommande strategiperioden 2019 – 2023, måste genomföra många åtgärder och avsätta stora resurser till klimatarbetet i den kommunala organisationen och för att nå resultat när det gäller utsläppsminskningar i kommunen som geografiskt område. Eftersom koldioxid och andra växthusgaser är mycket långlivade i atmosfären och ackumuleras varje år gäller det att minska utsläppen så fort som möjligt.

Vid framtagande av strategiområden och åtgärder för att bli en fossilbränslefri kommun som geografiskt område och kommunorganisation samt målbilderna i klimatprogrammet har vi beaktat:

- Att takten på utsläppsminskningen måste öka. Därför omfattar de strategiområden som valts ut många åtgärder.
- Att strategin riktar sig till många olika målgrupper; både kommunorganisation, kommunala bolag, företag och privatpersoner. Därför är den bred

med många områden så att många olika aktörer kan bidra.

- Att åtgärderna ska ge effekt.
- Storlek på utsläpp; transporter och resor står för de största utsläppskällorna; cirka 60 procent och därmed finns flest åtgärder inom det området.
- Möjligheten att få statliga bidrag för klimatomställning.
- Möjligheten till näringslivsutveckling.
- De förslag och synpunkter som framkommit under framtagande och remiss.

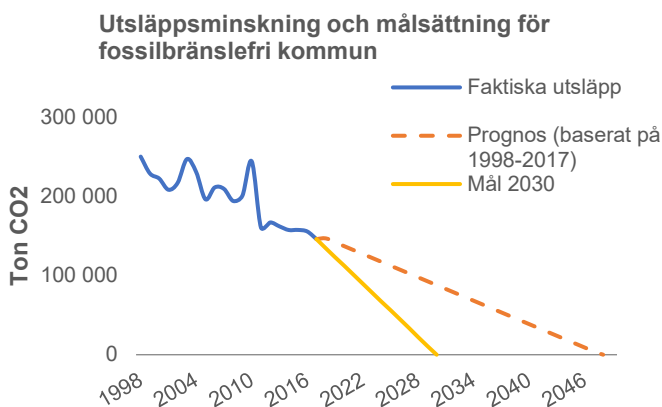
Paris - anpassad målsättning

Klimatstrategin baseras på en jämn och hög utsläppsminskningstakt med samma antal minskade ton fossil koldioxid varje år under perioden fram till år 2030. Med den takten och de nuvarande klimatmålsättningarna som kommunen har innebär det att vi klarar både åtaganden i Parisavtalet, rekommendationer från IPCC, Länsstyrelsens klimatstrategi samt ligger i nivå med den koldioxidbudget som tagits fram av Uppsala Universitet och Ramboll för Östersunds kommun, se, **tabell 1**, samt **bilaga 4**. Dessutom bidrar Östersund till att uppfylla de globala hållbarhetsmålen.

Med nuvarande utsläppstakt blir Östersunds kommun som geografiskt område inte fossilbränslefritt till år 2030

Mellan perioden 1998 och 2017 har utsläppen av fossil koldioxid minskat med 42 procent, drygt 5 475 ton varje år.

Fram till 2030 behöver minskningen av fossil koldioxid i genomsnitt vara minst ca 11 200 ton per år för att fossilbränslefrihet ska nås.

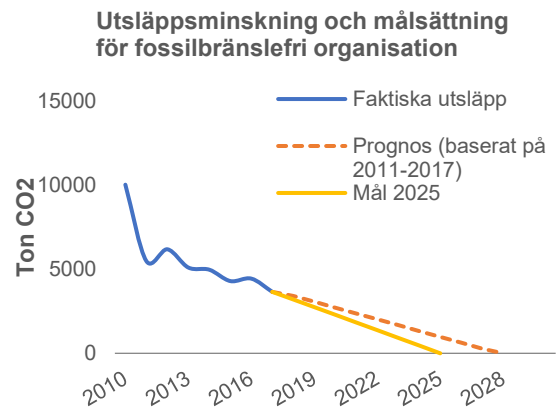

Figur 1. Faktisk utsläppsminskning, målsättning och prognos för Östersunds kommun.

Fossilbränslefri kommunorganisation år 2025 - nödvändigt för att nå målet en fossilbränslefri kommun som geografiskt område år 2030

Mellan perioden 2010 och 2017 har utsläppen av fossil koldioxid minskat med 64 procent, cirka 910 ton varje år. Majoriteten av minskningen skedde mellan 2010 och 2011. Perioden 2011 till 2017 har minskningen legat på cirka 300 ton per år i genomsnitt.

Fram till 2025 behöver minskningen av fossil koldioxid i genomsnitt vara minst cirka 460 ton per år för att målet ska nås.

Figur 2. Faktisk utsläppsminskning, målsättning 2025 och prognoser för organisationen.

Underlag vid framtagande

Underlag som använts vid framtagande av klimatstrategin:

- Åtgärder och ställningstaganden på klimatområdet 2016–2018, se **bilaga 1**.
- CERO-handlingsplan för kommunanställdas resor, se **bilaga 1**.
- Faktaunderlag och statistik, se **bilaga 2**.
- Tidigare antagna beslut och ställningstagande som har påverkan på klimatområdet, **bilaga 3**.
- Förslag som inkommit vid medborgardialog och workshops.
- Sammanställning av brister i miljörankningsenkäter och förslag på förbättringsåtgärder.
- Koldioxidbudget som tagits fram av Uppsala Universitet och Ramboll, se **bilaga 4** och nedan.
- Länsstyrelsens förslag till ny klimatstrategi.

Det förutsätts att alla åtgärder inom strategiområdena genomförs med beaktande av andra perspektiv såsom trygghet, säkerhet, jämställdhet och andra miljömål.

Koldioxidbudget

Uppsala universitet och Ramboll har tagit fram en koldioxidbudget för Östersunds kommun som geografiskt område, se **bilaga 4**. En koldioxidbudget tydliggör att det finns ett visst utsläppsutrymme för att släppa ut en viss mängd koldioxid och andra växthusgaser för att hålla sig inom en viss global medeltemperatur. I rapporten så har man fördelat minskningsåtgärderna utifrån att Parisavtalet ska gälla, dvs att temperaturen ska hållas under 2 grader, helst 1,5 grader och fördelat utsläppsutrymmet inom Sveriges gränser. För närvarande har den globala medeltemperaturen ökat med cirka 1 grad. Budgeten visar att om utsläppen fortsätter i samma takt är budgeten snart spräckt för 1,5 grader. Minskningstakten måste öka snabbt för att klara Parisavtalet och undvika katastrofala

temperaturökningar. För Östersunds del rekommenderas en utsläppsminskningstakt på 16,4 procent per år från 1 januari 2020 - 2040. Den minskningstakt som krävs för att bli fossilbränslefri 2030 i Östersunds klimatstrategi, se sid 6, ligger i nivå med de föreslagna rekommendationerna i koldioxidbudgeten.

Uppsala Universitet och Ramboll har vid framtagning av koldioxidbudgeten för Östersunds kommun utgått från de territoriella energirelaterade fossila koldioxidutsläppen. Därefter har de lagt till svenska utsläpp från utrikes transporter, det vill säga internationell sjöfart och internationell flygtrafik inklusive höghöjdseffekter Omräkning har gjorts utifrån antal boende i Östersund.

Utsläppen från utrikes transporter är höga, se tabell 1. och visar att det är viktigt att vidta åtgärder för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Det är också viktigt att hitta sätt att mäta och följa upp konsumtionsbaserade utsläpp på kommunal nivå. Det gäller även utsläpp från konsumtion till exempel från mat, textilier, elektronik och mycket annat.

För närvarande finns inga nationella mål för konsumtionsbaserade utsläpp eller kommunanpassade statistik för uppföljning. I avvaktan att de tas fram följs i klimatstrategin inte svenska utsläpp från internationell flygtrafik eller internationell sjöfart eller några andra utsläpp från konsumtion som inte sker inom kommunens geografiska område.

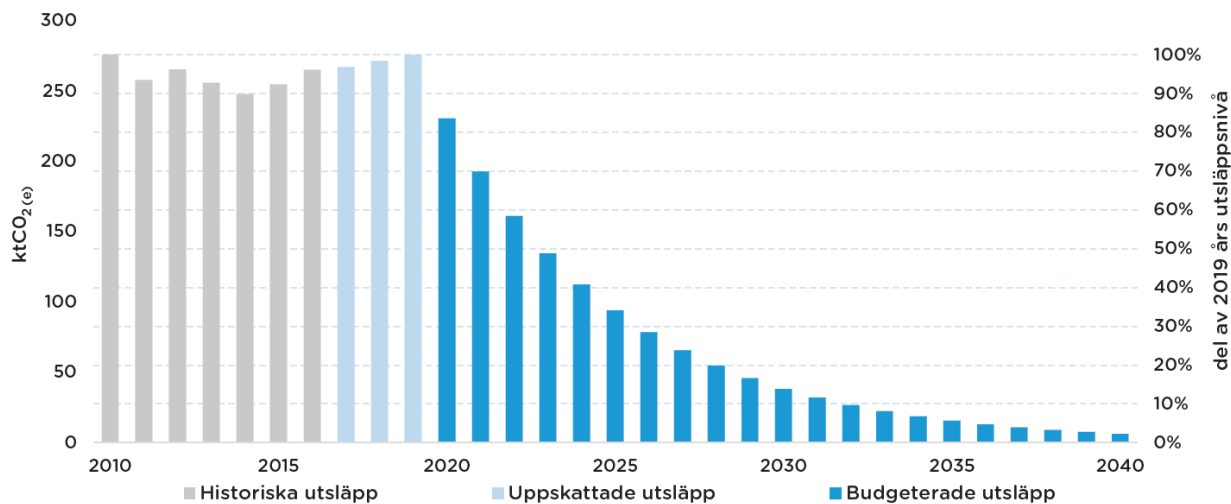
I klimatstrategin beräknar vi enbart territoriella utsläpp och inkluderar utsläppen inom LTO-cykeln (Landing and take off) upp till 900 meter som överensstämmer med kommungränsen (motsvarande 3839 ton CO₂ enligt Swedavia år 2017).

Däremot finns i klimatstrategin med åtgärdsförslag i kommande avsnitt med åtgärder som minskar de konsumtionsbaserade utsläpp.

Tabell 1. Från koldioxidbudget, se bilaga 4. Fossila koldioxidutsläpp (SMED, kiloton CO₂. Ett kiloton = 1000 ton) i Östersund som geografiskt område samt utsläpp från utrikes transporter. Kategorin utrikes transporter omfattar svenska utsläpp från internationell sjöfart, internationella flygtransporter och höghöjdseffekter, varje post motsvarar ungefär lika stor del; cirka 33 procent. Höghöjdseffekten har beräknats uppgå till cirka 42 kiloton CO₂-ekvivalenter enligt beräkningar från Chalmers.

	1990	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Arbetsmaskiner	19	22	23	26	24	27	27	23	26	26
Avfall (inkl. avlopp)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egen uppvärmning av bostäder och lokaler	31	22	11	5,1	3,6	3,5	3,4	3,3	3,2	2,5
El och fjärrvärme	92	28	36	28	23	34	25	20	22	18
Industri (energi och processer)	18	14	8,8	8,4	4,8	4,2	5,0	3,8	4,0	4,5
Jordbruk	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Produktanvändning (inkl. lösningsmedel)	2,2	2,4	2,8	2,8	2,5	2,8	2,9	2,8	2,5	2,5
Inrikes transporter	165	144	141	99	97	92	89	89	89	85
Utrikes transporter	62	99	110	106	103	101	102	105	108	125
Summa	390	333	333	276	258	265	256	248	254	265

HISTORISKA OCH FRAMTIDA UTSLÄPP I ÖSTERSUND FÖR ATT NÅ 2°C-MÅLET

Figur 3. Historiska utsläpp 2010–2016, uppskattade utsläpp 2017–2019, samt budgeterade utsläpp 2020–2040. Utsläppen föreslås minska med en konstant del av föregående års utsläpp. Den vänstra Y-axeln visar utsläpp i ktCO₂ där även höghöjdseffekten inkluderats i form av CO₂-ekvivalenter. Ingen annan icke-CO₂-effekt har inkluderats. Den högra Y-axeln visar utsläpp som procent av basåret 2019.

Strategiska utvecklingsområden

Teckenförklaring

- Arbete ej påbörjat
- Arbete pågår
- Åtgärden är klar

[Läs mer](#) om åtgärden genom att klicka på länken. Tanken är att klimatstrategin ska fungera som ett levande dokument, där det går att läsa mer om olika åtgärder och hur arbetet fortskrider under strategiperioden

Åtgärden går att genomföra snabbt

Nedan har åtta strategiska utvecklingsområden valts ut med åtgärder, vilka bedömts vara prioriterade för kommande strategiperiod 2019–2023. Utifrån strategin tas sedan fullmäktige- och nämnduppdrag fram och förvaltningarna genomför aktiviteter i sina verksamhetsplaner. Organisationer, företag och privatpersoner är också mycket välkomna att genomföra åtgärder inom strategiområdena.

1

Utforma organisation och styrmedel för ett effektivt klimatarbete

För att nå framgång är det viktigt hur kommunen organiserar sig och att det finns resurser för att bedriva ett effektivt och framgångsrikt arbete.

1. Östersunds kommunorganisation sätter år 2025 som övergripande målbild för att bli fossilbränslefri och energieffektiv, för att det ska vara realistiskt att bli fossilbränslefri i det geografiska området till år 2030.
2. Det bör finnas en strategigrupp för att samordna arbetet med att nå kommunens klimatmål. Gruppen bör bestå av utvalda politiker och tjänstemän som stöttar processen med genomförande av klimatprogram och klimatstrategi.
3. Det ska finnas en klimatbudget för att säkerställa att personella och ekonomiska resurser avsätts för genomförandet av klimatprogrammet och strategin, se exempelvis Trondheims och Oslos klimatbudget. Deras klimatbudget visar vilka åtgärder som måste vidtas för att uppnå så stora nedskärningar av växthusgasutsläpp som möjligt och hur mycket pengar som ska användas för att uppnå detta. I budgetprocessen ska det ställas krav på att synliggöra minskningar respektive öknings av klimatpåverkande utsläpp för att medel ska styras till åtgärder som har bäst effekt. Metoder för att fördela utsläppsminskningar på varje nämnd bör utredas. Östersunds kommunorganisation ska också göra en årlig redovisning avseende de avsteg som gjorts från översiktsplanen och vilka konsekvenser det kan få för klimatpåverkan.
4. Östersunds kommunorganisation bör fortsätta samverka med andra kommuner, genom exempelvis föreningen Klimatkommunerna, Fossilbränslefritt Sverige, SÖT-samarbetet (Sundsvall, Östersund, Trondheim samarbetet.), Svenska Cykelstäder etc. Kompetens och omvärldsbevakning är oerhört viktig för ett effektivt arbete.
5. Samtliga nämnder och förvaltningar i Östersunds kommunorganisation ska snarast ta fram utvecklingsplaner för de fossila bränslen som används.
6. Östersunds kommunorganisation bör söka bidrag från den stora flora av klimatomställningsstöd som finns. Till exempel kan det handla om att anställa resurser för bidragsmaximering som kan stötta och hjälpa förvaltningar, organisationer och företag att söka bidrag.

7. Klimatväxling har visat sig vara ett bra styrmedel för att minska utsläpp och även frigöra medel för investeringar. Klimatväxling för flygresor ska fortsätta och det ska utredas om klimatväxling kan införas på fler områden.
8. Östersunds kommun bör genomföra åtgärder inom de områden där Östersund har fått låga poäng i miljörankningar och benchmarking. Det är ofta utvalda åtgärder som har hög klimateffekt. På detta sätt kan utsläppen minska samtidigt som kommunens miljöprofil stärks och kommunen kan vara en intressant bra-exempel-kommun för andra.
9. Östersunds kommun ska se till att det finns information och en fungerande kommunikation kring de prioriterade områdena i klimatstrategin med medborgarna och även inom kommunorganisationen.
10. Östersunds kommun bör genomföra regelbundna utbildningsinsatser för medarbetare och förtroendevalda så att de kan agera som ambassadörer för resten av samhället då de utgör en stor del av Östersunds kommuns befolkning.
11. Det bör etableras ett tätare samarbete mellan klimat- och miljöenheter i kommunen och näringslivskontoret för att nyttja tillväxtpotentialen med klimatomställning. Östersunds kommun bör inleda ett strukturerat samarbete med näringslivet, till exempel som Uppsalas klimatallians eller Stockholms klimatpakt. Kommunorganisationen står för en liten del av utsläppen från kommunen som geografiskt område, och på detta sätt går det att påverka andra aktörer.
12. Kommunorganisationen bör fortsätta ställa tydliga ägardirektiv med fokus på minskad klimatpåverkan till de kommunala bolagen. De kommunala bolagen bedriver ett offensivt miljöarbete och har stora möjligheter att påverka hushåll och företag inom det geografiska området. Det finns mycket kunskap och utvecklingspotential inom hela kommunkoncernen som bör tas till vara för att tillsammans minska klimatpåverkan fortare.

Skapa hållbara och energieffektiva resor och transporter

Den största andelen av utsläppen i Östersunds kommun som organisation och som geografiskt område kommer från transportsektorn. I och med att det nationellt har beslutats, i bred politisk enighet, att transportsektorn ska minska sina utsläpp med 70 procent till år 2030 så kommer kommunen få en del draghjälp. Men det kommer fortfarande att vara utmanande att bli fossilbränslefri och energieffektiv. Det kommer inte enbart att räcka med ny teknik och nya bränslen, det kommer även att krävas en ändrad färdmedelsfördelning. Trafikverket bedömer att det för personresorna i en genomsnittlig kommun innebär att biltrafiken måste minska med 10 - 20 procent jämfört med 2010 och med 30 procent år 2030 om förväntad befolknings- och trafikökning inräknas. Trafiksystemets utformning har stor betydelse för om vi kan nå klimatmålen i Östersund och en ändrad färdmedelsfördelning kan innebära minskade samhällskostnader och skapa förutsättningar för en förbättrad folkhälsa. Därför behöver kommunen satsa stora resurser inom det här området för att öka förutsättningarna för att åka kollektivt, gå och cykla.

13. En övergripande målbild bör antas om en förändrad färdmedelsfördelning i Östersunds tätort. Målsättningen till 2030 bör vara en fördelning där andel bil är 40 procent cykel och gång är 40 procent och kollektivtrafik är 20 procent. Enligt en HEAT-studie utförd av Trivector kan det bli en samhällsekonomisk vinst på 95 - 137 miljoner kronor årligen och 497 ton koldioxidkvivalenter sparas om andelen kollektivtrafik, gång och cykel ökar från dagens cirka 37 procent till 60 procent. Även jämställdhetsaspekter och trafiksäkerhet skulle främjas.
14. Det ska genomföras en fortsatt satsning på elektrifiering av stadsbusstrafiken till nya linjer. Det ska vara hög framkomlighet för kollektivtrafiken i staden, genom att förbättra framkomligheten blir kollektivtrafiken ett attraktivt alternativ till bilen.
15. Det ska finnas goda bussförbindelser med fordon som drivs av förnybara drivmedel mellan kommunens tätorter. Kollektivtrafik ska vara etablerad i nya bostadsområden redan vid inflyttning för att förbinda nya stadsdelar. Att planera täta boendestråk är viktigt för att skapa underlag för kollektivtrafiken.
16. Östersunds kommun ska förbättra och utveckla drift och underhåll på gång- och cykelvägar, både sommar- och vintertid. Detta främjar även jämställdhet.
17. Östersunds kommun ska implementera den handlingsplan som tagit fram inom ramen för CERO-projektet och avsätta resurser för implementeringen. Östersunds kommun har med stöd av energimyndigheten och KTH tagit fram en CERO-analys om hur kommunen kan minska utsläppen från de anställdas resor.
18. Östersunds kommun bör verka för utvecklingen kring delandetjänster och digitalisering som medför nya möjligheter för kollektivtrafik- och samåkningstjänster, samt kombinationer av dessa. Kombinerad Mobilitet och Mobility as a Service (MaaS) innebär att mobilitet är något som kan köpas som tjänst och inte kräver att man äger en egen bil. Kombinerade mobilitetstjänster innebär att kunden köper ett abonnemang som ger mobilitet, där olika transportslag kopplas ihop, exempelvis dagens kollektivtrafik, bilpool, cykelpool, hyrbil, taxi med mera. Det kan också vara reseplanerare som kopplar ihop hela resan.
19. Östersunds kommun bör utreda förutsättningar ur stadsplaneringssynpunkt och följa utvecklingen med delade, uppkopplade och eldrivna automatiserade fordon och om det är möjligt att bli en testarena för dessa. Detta eftersom det finns potential, förutsatt att fordonen delas, att de kan öka kollektivtrafikresandet och minska trängsel.
20. Östersunds kommun ska ta fram ett mobilitets- och trafikprogram och en mobilitets-/trafikstrategi som ersätter den utgångna trafikplanen. Resvaneundersökningar är viktiga verktyg och underlag för att ta fram styrdokumentet.
21. Minst 25 procent av parkeringsplatserna vid nybyggnation ska ha laddinfrastruktur för elfordon när Östersunds kommun bygger egna bostäder och verka för att andra aktörer också följer efter.
22. Östersunds kommun bör byta ut fler fordon i tjänstebilflottan till elfordon. Östersunds kommun bör etablera nya laddstationer i takt med att antalet elbilar ökar i den interna fordonsflottan.

23. Östersunds kommun ska minska antalet tjänstebilar genom till exempel bilpooler, elcyklar, bussåkning och samåkning. Alla förvaltningar ska snarast vidta åtgärder för att minska antalet fordon och gå över till fordon som kan drivas med förnybart bränsle och stimulera ett fossilbränslefritt resande. Förutsättningarna ska utredas för att samnyttja bilpooler med andra företag och organisationer.
24. Östersunds kommun ska i god tid göra en genomgång över kommande upphandlingar för att kunna ställa relevanta krav. Ungefär hälften av kommunorganisationens utsläpp kommer från upphandlade tjänster, upphandling är ett kraftfullt verktyg för att minska utsläppen.
25. Östersunds kommun bör utreda och införa förbättrade logistiklösningar för interna och externa transporter. Minskat antal transporter innebär också ökad trafiksäkerhet.
26. Östersunds kommun bör aktivt främja de anställdas möjligheter till distansarbete i de fall det är möjligt. Det bör tydliggöras när och hur det är möjligt i till exempel policy, riktlinjer eller motsvarande. Inriktningen bör vara att minska antal resor totalt, genom digitalisering och nya arbetssätt. Detta skulle kunna innebära positiva effekter ur både effektivitets- samt arbetsmiljösynpunkt, lägre kostnad för resor, mindre arbetstid som läggs på själva resan samt mindre tid borta från familj med mera.
27. Anställda som har långa avstånd till jobbet, saknar kollektivtrafik eller har funktionsvariationer bör prioriteras när det gäller parkeringsplatser.
28. En utredning bör göras om möjligheten till slingbussar utan fast tidtabell.

3

Öka andelen förnybar energiproduktion

Om företag, kommuninvånare och kommunorganisationen ska kunna tanka sina fordon är det viktigt att det finns förnybara alternativ och tankställen för dessa.

29. Östersunds kommun bör verka för och hjälpa till med etableringen av tankstationer för flytande biogas, där det också går att tanka komprimerad gas. Då finns det även en backup för produktionen i Göviken.
30. Östersunds kommun ska utreda förutsättningarna och se till att det insamlade matavfallet används till att producera drivmedel.
31. Östersunds kommun bör vid nybyggnation och större ombyggnationer installera solceller på lämpliga platser, i enlighet med beslut i kommunfullmäktige.
32. Östersunds kommun ska fastställa och genomföra en avvecklingsplan för den fossila olja som fortfarande används för att värma fastigheter, senast 2025.
33. Östersunds kommun bör följa utvecklingen av vätgas för fordonsdrift.
34. Östersunds kommun ska verka för att det finns tankställen för förnybara bränslen och laddplatser i hela kommunen.

Skapa en mer effektiv energianvändning

Den bästa energin är den energi som inte används. Att energieffektivisera innebär också ofta att kostnader minskar i ett längre tidsperspektiv. En tredjedel av energianvändningen utgörs av transportsektorn. En elektrifiering av fordonsflottan innebär därför stora energivinster då elfordon är tre till fyra gånger mer energieffektiva än konventionella förbränningsmotorer.

- 35. Östersunds kommun ska fortsätta bedriva effektiviseringsarbete och behålla sin energicertifiering.
- 36. Östersunds kommun ska fortsätta bedriva energitillsyn som en del av miljötillsynen.
- 37. Östersunds kommun bör fortsätta bedriva energi- och klimatrådgivning.
- 38. Östersunds kommun ska kräva att nyproducerade fastigheter som byggs internt eller på kommunens mark minst ska uppfylla silverkravet i Miljöbyggnad.
- 39. Östersunds kommun bör stimulera till att fler fordon byts till elfordon.
- 40. Östersunds kommun bör stimulera passivhus, aktivhus och solenergi.
- 41. Kommunkoncernen bör arbeta aktivt med energieffektivisering i kommunkoncernens fastighetsbestånd.
- 42. Östersunds kommun ska använda upphandlingsverktyget och ställa krav på låg energiförbrukning och klimatpåverkan vid upphandling av fordon, tjänster och varor.
- 43. Östersunds kommun ska fortsätta arbetet med belysningsprogrammet.
- 44. Östersunds kommun bör följa arbetet med de nya tekniklösningar som kommer för effektivisering av godstransporter.
- 45. Östersunds kommun bör ta del av de försök som görs och införa intressanta lösningar inom Smart city-projekt. Det övergripande syftet är att förbättra livskvaliteten för medborgarna genom smart teknik.
- 46. Östersunds kommun bör genomföra en heltäckande energikartläggning inom kommunorganisationen som följs upp årligen på enhetsnivå.

Använda fossilbränslefria och energieffektiva arbetsmaskiner, snöskotrar och vattenmaskiner

Arbetsmaskiner och snöskotrar i kommunen som geografiskt område står för en stor del av klimatpåverkande utsläpp och luftföroreningsutsläpp. Utsläpp från båtar bidrar också till klimatpåverkan och kan även förorena Storsjön som är en dricksvattentäkt.

- 47. Östersunds kommun ska vid upphandling av arbetsmaskiner, snöskotrar och båtar välja alternativ med låg klimatpåverkan. Vid upphandling av tjänster ska möjligheten att ställa krav beaktas.
- 48. Östersunds kommun ska samverka med andra aktörer för att driva utvecklingen mot fossilbränslefria och energieffektiva arbetsmaskiner, skotrar och båtar framåt.

Samhällsplanera klimatsmart och satsa på hållbart byggande

Samhällsplanering har en mycket stor betydelse för vilka klimatpåverkande utsläpp som kommer att uppstå. De kommande åren kommer det att byggas mycket i Östersund. Därför är lokaliseringen och utformningen av olika verksamheter samt valet av byggnadsmaterial mycket betydelsefull om vi ska nå målen. Kommunen har en Översiktsplan som har tydliga ställningstaganden och strategier för att bli ett klimatsnålt samhälle. Dessutom finns en parkeringspolicy med flexibla p-tal. Parkeringsverktyget är ett viktigt styrmedel för att minska transporter.

49. Östersunds kommun bör öka GIS-användning som kan bidra till minskad klimatpåverkan och klimatkommunikation.
50. Skolor och förskolor ska lokaliseras i mindre enheter med närhet till bostäder, för att möjliggöra aktiva transporter med gång och cykling. Placering, riktning och utformning av förskolor, skolor, äldreboenden och andra byggnader möjliggör även ett mindre behov av värme och kyla av lokaler och därmed energiåtgång. En ytterligare aspekt är närhet till parker, grönområde, stadsnära skog och rekreationsområden till exempel idrottsplatser och skidspår för att möjliggöra minskade transporter för rekreation.
51. Östersunds kommun bör ställa krav i markanvisningsavtal för att stimulera ett hållbart byggande. Miljöbyggnads silverkrav för energi samt uppkoppling till fjärrvärme bör ställas där det är relevant. Kommunen bör också föra dialog med byggherrar för att öka användningen av klimatsmarta byggnadsmaterial, exempelvis trä eller annat.
52. Östersunds kommun ska öka möjligheterna att parkera cyklar säkert i hela kommunen både i Östersunds tätort och i serviceorterna vid större målpunkter och kollektivtrafikpunkter. Cykelparkering kan vara parkeringshus, cykelparkering med eller utan tak, med cykelställ där cykelns ram kan låsas fast.
53. Östersunds kommun ska utreda vilka standarder för byggnadsmaterial som minst ska gälla vid egenproduktion av fastigheter. Införande av en trähuspolicy bör övervägas. Erfarenheter kan inhämtas från Östersundshem inom området som alltid bygger med minst Miljöbyggnads krav för silver eller med Svanen-märkning.
54. Östersunds kommun ska aktivt informera om möjligheter till flexibla p-tal, i enlighet med parkeringspolicyen.

Göra Östersund medvetet och hållbart – att leva, göra, bo och besöka

Östersund är ett fantastiskt område att bo, leva och verka i. För att förädla dessa kvaliteter ska Östersund som boendeområde, verksamhetsområde och destination utvecklas i en riktning som gör det enkelt för invånare, verksamhetsutövare och besökare att bidra till ett fossilbränslefritt Östersund.

55. Östersunds kommun ska göra det lättare för de anställda och medborgarna att återanvända och återvinna varor och material och verka för en minskad och hållbar konsumtion av varor. En utredning bör göras för att identifiera arbetssätt, metoder och affärsmodeller som uppmuntrar eller bidrar till minskad konsumtion, ett klimatanpassat samhälle och en cirkulär ekonomi.
56. De företag och organisationer som arbetar med frågan samt de aktiviteter som pågår i Östersund ska synliggöras för medborgare och anställda så att de kan använda sig av dem.
57. Kommunorganisationen ska förbättra möjligheterna till delad användning, återanvändning och reparation. Kommunorganisationen ska arbeta internt med att förebygga avfall. Östersunds kommun ska se över våra behov och de mängder av varor som förbrukas.

System för att dela och återanvända resurser internt ska införas. Vissa upphandlingar, exempelvis möbler bör innehålla möjligheten att köpa begagnade varor.

- 58. Kommunorganisationen ska utreda vilka varor som är minst resurskrävande och klimatpåverkande, upphandla dem och göra det lätt i inköpssystemet att hitta produkter med låg klimatpåverkan.
- 59. Östersunds kommun bör samverka med andra kommuner, regioner med flera för att utbyta erfarenheter och ta fram relevanta klimatberäkningar eller livscykelanalyser för material och produkter samt metoder som bidrar till minskad konsumtion.
- 60. Vid val av förmånserbjudanden till kommunens anställda ska klimatperspektivet vägas in.
- 61. Östersunds kommun ska utveckla och bredda stödet för hållbara aktiviteter och projekt som Östersundsborna kan delta i. Vid kommunala evenemang och möten ska livsmedel med låg klimatpåverkan väljas.
- 62. Östersunds kommun bör tillsammans med Destination Östersund och andra aktörer initiera ett arbete för att göra och synliggöra Östersund som en fossilbränslefri och hållbar destination och eventstad. Turister och resenärer ska kunna resa fossilbränslefritt hit och inom orten. Det ska vara enkelt att få information om fossilbränslefria resmöjligheter och Östersund som hållbar gastronomistad.
- 63. Östersunds kommun ska utforma upphandlingar så att de främjar närproducerade livsmedel.
- 64. Östersunds kommun ska fortsätta med att minska klimatpåverkan från mat, skapa mindre stressiga matsalsmiljöer och jobba långsiktigt för att minska matsvinnet. Erfarenheterna bör spridas och forum skapas för samarbete och kunskapsutbyte om matfrågor och matens klimatpåverkan.
- 65. Östersunds kommun bör förnya sitt lånecykelprogram.

Öka fossilbränslefria kapitalplaceringar och gröna obligationer

Hur pengar sparas och förvaltas långsiktigt i fonder påverkar klimatet. Enligt Världsnaturfonden WWF är runt 370 miljarder av svenskarnas samlade sparkapital, inklusive pensions- och försäkringskapital, idag investerade i energirelaterade bolag inom kol, olja och gas, som orsakar utsläpp av växthusgaser. Genom att välja att placera sitt kapital i till exempel gröna obligationsfonder eller miljöteknikfonder premieras de klimatvänliga investeringarna. En grön obligation är en obligation där kapitalet viks åt olika slags miljöprojekt till exempel för att minska klimatpåverkan. Fördelen med att arbeta med fossilbränslefria placeringar och gröna obligationer parallellt är stor, eftersom det stärker samarbetet mellan ekonomisidan och miljösidan i organisationen. Östersunds kommun gav 2017 ut sin första gröna obligation. Beslut finns också om att avveckla de fossila kapitalplaceringarna när det gäller förvaltning av pensionspengar.

66. Östersunds kommun ska fortsätta ge ut gröna obligationer.
67. Östersunds kommun ska fortsätta arbetet med att avveckla sina fossila kapitalplaceringar, ett arbete som bör vara slutfört 2020. 2018 var innehavet nära 100 procent fossilbränslefritt. Innehavet och vägen mot målet bör synliggöras tydligt i kommunens miljöredovisning.

Utveckla Östersund till en klimatneutral kommun

Under strategiperioden 2019 - 2023 ska omgivningsbevakning, kunskapsspridning och samverkan ske inom följande områden. För att utveckla och fördjupa kunskapen om områdena nedan kan förstudier eller utredningar genomföras. Förstudierna bör i så fall belysa CO₂-ekvivalent-potential, kostnader, utvecklingsmöjligheter, övriga hinder och utmaningar. Därefter tas beslut om vägen vidare inför nästa strategiperiod.

Områden att bevaka och utveckla:

68. Förstudie av biokolsproduktion och behov i Östersund.
69. Ekosystemtjänster och ekologisk kompensation och strategisk användning av Östersunds kommuns skogsinnehav och träd i parker och gatumiljö.
70. Hållbar matkonsumtion och lokal/regional livsmedelsproduktion.

Områden att bevaka:

71. Produktion av grönt flygbränsle.
72. Möjlighet att bli ett testområde för autonoma luftfartyg och elektriskt flyg.
73. Koldioxidlagring och koldioxidanvändning.
74. Koldioxidlagring inom jordbruk och skogsbruk inklusive kunskapsspridning om metoder som fungerar.

Ansvar och uppföljning

Ansvar och spridning

Denna strategi har beslutats av Kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen är beredande politisk nämnd. Klimatsamordnaren är dokumentansvarig och har ansvaret för att förvalta strategin vilket innebär att säkerställa tillämpning, följa upp och revidera vid behov.

Uppföljning

Kommunstyrelsen har huvudansvaret för uppföljning och revidering av strategin. Samhällsbyggnad genomför det praktiska arbetet med att följa upp strategin varje år och ta initiativ till revidering vid behov.

Relaterade dokument

Översiktsplan Östersund 2040, antagen av Kommunfullmäktige 2014-03-20

Klimatprogram, antagen av Kommunfullmäktige 2019-XX-XX

